

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

_____ Ярослав ЛАЗУР

«_____» _____ 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	К Безпека та оборона
Спеціальність	К9 Правоохоронна діяльність
Освітня програма	Правоохоронна діяльність
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права України» для здобувачів вищої освіти галузі знань **К Безпека та оборона** спеціальності **К9 Правоохоронна діяльність** освітньої програми **Правоохоронна діяльність**.

Розробники: к.ю.н., доцент кафедри теорії та історії держави і права Когут М.Г., доцент, к.ю.н., завідувач кафедри теорії та історії держави і права Переш І.Є.,

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри *теорії та історії держави і права*.

протокол № 1 від 28 серпня 2025 року

Завідувач кафедри _____ Іван ПЕРЕШ

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

протокол № 2 від 08 вересня 2025 року

Голова науково-методичної комісії _____ Павло ЧЕРЕВКО

© Когут М.Г., Переш І.Є., 2025 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1-й	1-й
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,6 самостійної роботи студента – 2,7	1-й	1-й
	Лекції:	
	24	8
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: trpfvty	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового поточного контролю: модульна контрольна робота	Самостійна робота:	
Форма підсумкового контролю: письмова	46	78

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення курсу “Історія держави і права України” полягає у тому, щоб дати майбутнім юристам знання про загальні закономірності та характерні особливості виникнення, функціонування, зміни різних типів і форм держави і права українського народу на всіх етапах його розвитку.

Вивчаючи історію держави та права України, майбутній правник не тільки досліджує минулий національний соціально-державний і правотворчий процес, а й набуває навичок аналізу цього процесу, і, що найважливіше, вмінь оцінювати сучасні моменти державно-правового та соціально-культурного розвитку України та прогнозувати майбутні моделі такого розвитку власної держави. За умов формування в Україні демократичного суспільства та держави, у якій панує закон, важливо сформувати такого фахівця-юриста, який поєднував би новітні юридичні та історичні знання, високу правову культуру та професіоналізм з розумінням власної національної державно-правової ідеї, з почуттям вивіреної позиції громадянина України – держави суверенної, демократичної, правової.

Вивчаючи історію держави та права України, потрібно враховувати її комплексний характер, тобто, по-перше, досліджувати етапи історичного та державно-правового розвитку в загальному контексті світової історії держави та права, по-друге, аналізувати процеси формування державних інститутів, системи права, що виникали на терені українських земель на основі загальнотеоретичних та історичних уявлень про виникнення, розвиток та функціонування державних організацій та правових та соціальних систем, по-третє, пов’язати історико-теоретичні висновки минулого державно-правового процесу з сучасними проблемами державотворення та правотворення Української держави і окреслити шляхи вирішення цих проблем.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі права або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- знання та розуміння предметної галузі, професії; основних концепцій, базових категорій, юридичних понять (ЗК-1);
- здатність до безперервного та активного навчання, самоосвіти, постійного підвищення кваліфікації (ЗК-2)
- здатність діяти з урахуванням соціальної відповідальності та громадянських зобов’язань, з повагою ставитися до права й закону (ЗК-6);
- здатність визначати, формулювати та розв’язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення (ЗК-7);

Фахові компетентності спеціальності:

- уміння діяти на основі розвинутої правосвідомості, правового мислення і правової культури (ФК-2);
- розуміння необхідності поваги до честі та гідності особи, захисту прав і свобод людини і громадянина (ФК-8);

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Історія держави і права України» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 8 Теорія держави і права

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Правоохоронна діяльність», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Здійснювати збір, порівняння та аналіз матеріалів з різних джерел	ПРН 1
Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблематики	ПРН 2
Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю;	ПРН 3
Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи ситуацію чи проблему	ПРН 4
Використовувати різноманітні інформаційні джерела для засвоєння складних питань з певної теми	ПРН 6
Самостійно визначати та формулювати ті питання, з яких потрібна допомога і діяти відповідно до рекомендацій;	ПРН 7
Належним чином використовувати ту інформацію, яку отримано з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності	ПРН 11
Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних;	ПРН 12
Демонструвати знання і розуміння щодо визначення основних сучасних правових теорій, доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи;	ПРН 15
Пояснювати та аналізувати природу та зміст основних правових інститутів та процедур як національного права, так і права зарубіжних країн;	ПРН 16
Демонструвати необхідні знання та розуміння суті та змісту основних правових інститутів та норм фундаментальних галузей права;	ПРН 17
Вміти на базовому рівні здійснювати нормотворчу, правотворчу та правозастосовчу діяльність, професійний огляд та аналіз судової практики;	ПРН 18
Застосовувати набуті знання та навички у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки;	ПРН 19
Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях	ПРН 20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія держави і права України»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:	
<ul style="list-style-type: none"> • основні наукові проблеми історії держави і права України, її історіографію; 	ПРН 1
<ul style="list-style-type: none"> • предмет і завдання курсу "Історія держави і права України"; його зв'язок з гуманітарними, соціально-економічними та загальною юридичними дисциплінами; 	ПРН 2
<ul style="list-style-type: none"> • засади еволюції суспільного ладу на різних етапах розвитку української державності; 	ПРН 3
<ul style="list-style-type: none"> • засади функціонування системи органів влади і управління, суду в Україні з часу найдавніших державних утворень і до наших днів; 	ПРН 4

<ul style="list-style-type: none"> джерела та основні риси права України на всіх етапах історичного розвитку; історію боротьби українського народу за утворення (відродження) своєї держави; історію кодифікації права України та наслідки кодифікаційних процесів у ході формування різних правових систем в Україні. 	ПРН 6
	ПРН 7
	ПРН 11
вміти:	ПРН 12
<ul style="list-style-type: none"> використовувати історичний досвід української держави і права у практичній діяльності з відстоювання права українського народу на створення власної демократичної правової держави; користуючись науковими методами пізнання, аналізувати істотко-культурні події, правові акти, закони, джерела права у цілому; на основі історичних знань самостійно прогнозувати суспільно-політичне життя в Україні; на основі знання законів та правових актів минулого підвищувати правову культуру, розуміти значення державно-правових інститутів у житті суспільства. 	ПРН 15
	ПРН 16
	ПРН 17
	ПРН 18
	ПРН 19
	ПРН 20

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на практичних заняттях; виконання індивідуальних та групових теоретико-прикладних завдань під час аудиторних занять та самостійної роботи студента; виконання тестових завдань, а також модульних контрольних робіт; залік (іспит).

Методи навчання: пошуковий метод; пояснювальний-ілюстративний метод; метод мозкового штурму; метод проблемного викладу; дослідницький метод; робота в малих групах тощо. Самостійна робота, зокрема, включає: вивчення теоретичних аспектів, що стосуються навчальної дисципліни «Історія держави і права України» насамперед на основі прослуханого лекційного матеріалу; поглиблене вивчення окремих питань передбачених тем (дослідження наукової літератури на задану тему та пошук додаткової інформації, в тому числі правозастосовного характеру); підготовку до семінарських занять; узагальнення вивченого матеріалу перед іспитом тощо.

Аудиторна та самостійна робота студента забезпечується всіма необхідними навчально-методичними засобами, задля належного вивчення навчальної дисципліни чи окремої її теми, а саме: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями. Вивчення дисципліни включає в собі й дистанційну організацію навчання, зокрема, в системі Moodle та за допомогою платформ Google (Google Meet, Classroom тощо).

Система оцінювання результатів навчання студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання результатів навчання здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою, яке включає:

- поточний контроль, що здійснюється протягом навчання студента під час проведення лекційних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна кількість балів, що дозволяє студенту скласти іспит – 35 балів);

- модульний контроль, що проводиться після вивчення матеріалу відповідної частини дисципліни – змістового модуля, з врахуванням результатів поточного контролю;

- підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку (іспиту), відповідно до графіку навчального процесу.

Форма підсумкового семестрового контролю: II семестр - іспит.

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Історія держави і права України» проводиться в таких формах: активна робота на лекційних та семінарських заняттях (зокрема, активна участь у дискусії та презентації матеріалу), складання колоквиума, написання есе та інших реферативних робіт, тестування тощо.

Методи поточного контролю: усний та письмовий.

Форма модульного контролю: написання модульної контрольної роботи, включаючи короткі та розгорнуті описові завдання, а також тести.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів: рівень знань; володіння понятійно-категорійним апаратом; вміння узагальнювати набуті знання за окремими темами та вміння робити обґрунтовані висновки, наявність навичок і прийомів виконання практичних завдань тощо.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
T2	T3	T4	T5	T6	T8	T10	T11	T12	T13	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	10	50
Колоквиум		Під час семінарських занять
Есе		Під час семінарських занять
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	Зараховано
82 - 89	B	Добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	Задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти, а до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни – студенти, які отримали не менше 35 балів (враховуються як результати модульної контрольної роботи та поточного контролю під час семінарської та самостійної роботи студента).

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Студент, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (менше 34 балів), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль І.	Поняття, предмет та джерела історії держави і права України. Періодизація історії держави і права України.
	Зародження державності на території України. Перші державні утворення. Політико-правовий устрій держави Аратта та право Веди Славина, античних міст-держав, Боспорського царства, скіфських та сарматських утворень, політичного союзу Антів.
	Виникнення та розвиток Русі. Державний та суспільний лад Русі (VI-XII ст.). Державний лад Русі в період феодальної роздробленості (XII-XIV ст.). Джерела права та характеристика основних галузей права Русі.
	Державний лад, суспільний лад та право Галицько-Волинського князівства (1199-1349 рр.). Державний лад, суспільний лад і право на українських землях у період Великого князівства Литовського, Польського королівства та Речі Посполитої (XIV - перша половина XVII ст.).
	Формування української національної державності в 1648-1654 рр.
	Входження України до складу Московської держави: сучасні історико-правові оцінки. Державний лад, суспільний лад та право в Україні-Гетьманщині (др.пол. XVII - др.пол. XVIII ст.).
	Державний лад, суспільний лад та право українських земель у складі Російської імперії (XIX - поч. XX ст.). Державний лад, суспільний лад та право західноукраїнських земель у складі Австрійської та Австро-Угорської монархії (XIX - поч. XX ст.).
	Державний лад і право Української Народної Республіки доби Центральної Ради. Державний лад і право Української Держави (Гетьманату) П. Скоропадського.
Державний лад і право Української Народної Республіки доби Директорії. Державний лад і право Західноукраїнської Народної Республіки.	
Політико-правові аспекти виникнення радянської державності і права та їх поширення в Україні (1917-1930-ті рр.). Правове становище західноукраїнських земель у складі іноземних держав у міжвоєнний період (1918-1939 рр.).	
Держава і право України в роки II-ої Світової війни та повоєнний період. Держава і право України в роки II світової війни та повоєнний період. Радянська державність і право в Україні у 50-80-ті рр. XX ст.	
Проголошення та розбудова української незалежної держави. Держава і право України на сучасному етапі.	

Основні етапи реформування правової системи, судових і правоохоронних органів України на сучасному етапі.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 90					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Модуль 1						
Тема 1. Поняття, предмет та джерела історії держави і права України. Періодизація історії держави і права України.	5	2	-			3
Тема 2. Зародження державності на території України. Перші державні утворення. Політико-правовий устрій держави Аратта та право Веди Славина, античних міст-держав, Боспорського царства, скіфських та сарматських утворень, політичного союзу Антів.	8	2	2			4
Тема 3. Виникнення та розвиток Русі. Державний та суспільний лад Русі (VI-XII ст.). Державний лад Русі в період феодальної роздробленості (XII-XIV ст.). Джерела права та характеристика основних галузей права Русі.	8	2	2			4
Тема 4. Державний лад, суспільний лад та право Галицько-Волинського князівства (1199-1349 рр.). Державний лад, суспільний лад і право на українських землях у період Великого князівства Литовського, Польського королівства та Речі Посполитої (XIV - перша половина XVII ст.).	5		2			3
Тема 5. Формування української національної державності в 1648-1654 рр.	6		2			4
Тема 6. Входження України до складу Московської держави: сучасні історико-правові оцінки. Державний лад, суспільний лад та право в Україні-Гетьманщині (др.пол. XVII - др.пол. XVIII ст.).	8	2	2			4
Тема 7. Державний лад, суспільний лад та право українських земель у складі Російської імперії (XIX - поч. XX ст.). Державний лад, суспільний лад та право західноукраїнських земель у складі Австрійської та Австро-Угорської монархії (XIX - поч. XX ст.).	6	2				4
Тема 8. Державний лад і право Української	7	2	2			3

Народної Республіки доби Центральної Ради. Державний лад і право Української Держави (Гетьманату) П. Скоропадського.						
Тема 9. Державний лад і право Української Народної Республіки доби Директорії. Державний лад і право Західноукраїнської Народної Республіки.	8	4	-			4
Тема 10. Політико-правові аспекти виникнення радянської державності і права та їх поширення в Україні (1917-1930-ті рр.). Правове становище західноукраїнських земель у складі іноземних держав у міжвоєнний період (1918-1939 рр.).	7	2	2			3
Тема 11. Держава і право України в роки II-ої Світової війни та повоєнний період. Держава і право України в роки II світової війни та повоєнний період. Радянська державність і право в Україні у 50-80-ті рр. XX ст.	7	2	2			3
Тема 12. Проголошення та розбудова української незалежної держави. Держава і право України на сучасному етапі.	7	2	2			3
Тема 13. Основні етапи реформування правової системи, судових і правоохоронних органів України на сучасному етапі.	8	2	2			4
УСЬОГО ГОДИН	90	24	20			46

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 90					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Тема 1. Поняття, предмет та джерела історії держави і права України. Періодизація історії держави і права України.	6	-	-			6
Тема 2. Зародження державності на території України. Перші державні утворення. Політико-правовий устрій держави Аратта та право Веди Славина, античних міст-держав, Боспорського царства, скіфських та сарматських утворень, політичного союзу Антів.	7	1				6
Тема 3. Виникнення та розвиток Русі. Державний та суспільний лад Русі (VI-XII ст.). Державний лад Русі в період феодальної роздробленості (XII-XIV ст.). Джерела права та характеристика основних галузей права Русі.	7	-	1			6
Тема 4. Державний лад, суспільний лад та право	7	1				6

Галицько-Волинського князівства (1199-1349 рр.). Державний лад, суспільний лад і право на українських землях у період Великого князівства Литовського, Польського королівства та Речі Посполитої (XIV - перша половина XVII ст.).					
Тема 5. Формування української національної державності в 1648-1654 рр.	7	-	1		6
Тема 6. Входження України до складу Московської держави: сучасні історико-правові оцінки. Державний лад, суспільний лад та право в Україні-Гетьманщині (др.пол. XVII - др.пол. XVIII ст.).	7	1			6
Тема 7. Державний лад, суспільний лад та право українських земель у складі Російської імперії (XIX - поч. XX ст.). Державний лад, суспільний лад та право західноукраїнських земель у складі Австрійської та Австро-Угорської монархії (XIX - поч. XX ст.).	7	-	1		6
Тема 8. Державний лад і право Української Народної Республіки доби Центральної Ради. Державний лад і право Української Держави (Гетьманату) П. Скоропадського.	7	1			6
Тема 9. Державний лад і право Української Народної Республіки доби Директорії. Державний лад і право Західноукраїнської Народної Республіки.	7	1			6
Тема 10. Політико-правові аспекти виникнення радянської державності і права та їх поширення в Україні (1917-1930-ті рр.). Правове становище західноукраїнських земель у складі іноземних держав у міжвоєнний період (1918-1939 рр.).	7	1			6
Тема 11. Держава і право України в роки II-ої Світової війни та повоєнний період. Держава і право України в роки II світової війни та повоєнний період. Радянська державність і право в Україні у 50-80-ті рр. XX ст.	6	1			5
Тема 12. Проголошення та розбудова української незалежної держави. Держава і право України на сучасному етапі.	7		1		6
Тема 13. Основні етапи реформування правової системи, судових і правоохоронних органів України на сучасному етапі.	6	1			5
Разом за семестр	90	8	4		78

6.3. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1.	Тема 2. Зародження державності на території України. Перші державні утворення. Політико-правовий устрій держави Аратта	2	-

	та право Веди Славина, античних міст-держав, Боспорського царства, скіфських та сарматських утворень, політичного союзу Антів.		
2.	Тема 3. Виникнення та розвиток Русі. Державний та суспільний лад Русі (VI-XII ст.). Державний лад Русі в період феодальної роздробленості (XII-XIV ст.). Джерела права та характеристика основних галузей права Русі.	2	1
3.	Тема 4. Державний лад, суспільний лад та право Галицько-Волинського князівства (1199-1349 рр.). Державний лад, суспільний лад і право на українських землях у період Великого князівства Литовського, Польського королівства та Речі Посполитої (XIV - перша половина XVII ст.).	2	-
4.	Тема 5. Формування української національної державності в 1648-1654 рр.	2	1
5.	Тема 6. Вхід України до складу Московської держави: сучасні історико-правові оцінки. Державний лад, суспільний лад та право в Україні-Гетьманщині (др.пол. XVII - др.пол. XVIII ст.).	2	-
6.	Тема 7. Державний лад, суспільний лад та право українських земель у складі Російської імперії (XIX - поч. XX ст.). Державний лад, суспільний лад та право західноукраїнських земель у складі Австрійської та Австро-Угорської монархії (XIX - поч. XX ст.).	-	1
7.	Тема 8. Державний лад і право Української Народної Республіки доби Центральної Ради. Державний лад і право Української Держави (Гетьманату) П. Скоропадського.	2	-
8.	Тема 10. Політико-правові аспекти виникнення радянської державності і права та їх поширення в Україні (1917-1930-ті рр.). Правове становище західноукраїнських земель у складі іноземних держав у міжвоєнний період (1918-1939 рр.).	2	-
9.	Тема 11. Держава і право України в роки II-ої Світової війни та повоєнний період. Держава і право України в роки II світової війни та повоєнний період. Радянська державність і право в Україні у 50-80-ті рр. XX ст.	2	-
10.	Тема 12. Проголошення та розбудова української незалежної держави. Держава і право України на сучасному етапі.	2	1
11.	Тема 13. Основні етапи реформування правової системи, судових і правоохоронних органів України на сучасному етапі.	2	-
	Разом	20	4

6.4 Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1.	Тема 1. Поняття, предмет та джерела історії держави і права України. Періодизація історії держави і права України.	3	6
2.	Тема 2. Зародження державності на території України. Перші державні утворення. Політико-правовий устрій держави Аратта та право Веди Славина, античних міст-держав, Боспорського царства, скіфських та сарматських утворень, політичного союзу Антів.	4	6

3.	Тема 3. Виникнення та розвиток Русі. Державний та суспільний лад Русі (VI-XII ст.). Державний лад Русі в період феодалної роздробленості (XII-XIV ст.). Джерела права та характеристика основних галузей права Русі.	4	6
4.	Тема 4. Державний лад, суспільний лад та право Галицько-Волинського князівства (1199-1349 рр.). Державний лад, суспільний лад і право на українських землях у період Великого князівства Литовського, Польського королівства та Речі Посполитої (XIV - перша половина XVII ст.).	3	6
5.	Тема 5. Формування української національної державності в 1648-1654 рр.	4	6
6.	Тема 6. Вхідження України до складу Московської держави: сучасні історико-правові оцінки. Державний лад, суспільний лад та право в Україні-Гетьманщині (др.пол. XVII - др.пол. XVIII ст.).	4	6
7.	Тема 7. Державний лад, суспільний лад та право українських земель у складі Російської імперії (XIX - поч. XX ст.). Державний лад, суспільний лад та право західноукраїнських земель у складі Австрійської та Австро-Угорської монархії (XIX - поч. XX ст.).	4	6
8.	Тема 8. Державний лад і право Української Народної Республіки доби Центральної Ради. Державний лад і право Української Держави (Гетьманату) П. Скоропадського.	3	6
9.	Тема 9. Державний лад і право Української Народної Республіки доби Директорії. Державний лад і право Західноукраїнської Народної Республіки.	4	6
10.	Тема 10. Політико-правові аспекти виникнення радянської державності і права та їх поширення в Україні (1917-1930-ті рр.). Правове становище західноукраїнських земель у складі іноземних держав у міжвоєнний період (1918-1939 рр.).	3	6
11.	Тема 11. Держава і право України в роки II-ої Світової війни та повоєнний період. Держава і право України в роки II світової війни та повоєнний період. Радянська державність і право в Україні у 50-80-ті рр. XX ст.	3	5
12.	Тема 12. Проголошення та розбудова української незалежної держави. Держава і право України на сучасному етапі.	3	6
13.	Тема 13. Основні етапи реформування правової системи, судових і правоохоронних органів України на сучасному етапі.	4	5
	Разом	46	78

7. Рекомендована література

Базова:

1. Єрмолаєв В. М. Історія держави і права України : підручник. 2-ге вид., допов. та розшир. Харків : Право, 2025. 496 с
2. Історія держави і права України : навч. посіб. / В. Боняк, Д. Селіхов, Ю. Завгородня та ін. Дніпро : ДДУВС, 2024. 208 с.
3. Історія держави і права України: хрестоматія-практикум / М. Ю. Бурдін, Є. С. Логвиненко, І. А. Логвиненко; за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків: Майдан, 2021. 890 с.
4. Тарасова Н. А., Церклевич В. С. Історія держави і права України (навчальний посібник для студентів правничих спеціальностей). К.: «Магнолія 2006», 2023. - 336 с.
5. Українська державність: історико-правові нариси / за заг. ред. В. А. Смолія. Київ: Юридичне видавництво «Право України», Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса, 2021. 976 с

Додаткова:

1. Lishorova K.M., Rumiantsev V.O., Sivash O.M. Ukrainian central council as revolutionary parliament of Ukraine. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2021. № 28(4). С. 29-42.
2. Omarova A.A., Honcharenko V.D., Shyhal D.A. Legal status of the union republics during the rebuilding (1985-1991). *Journal of the National 41 Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2022. № 29(1). С. 39-49.
3. Аніщук Н. В., Горяга О. В. Взаємодія гендерної історії з історією держави і права. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 6. С. 748–750. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2023/178.pdf
4. Атаманова Н.В. Правовий порядок Запорізької Січі: історико-теоретичне дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Н. В. Атаманова; Міжнар. гуманіт. ун-т. Одеса, 2013. 19 с.
5. Бандурка О. М., Греченко В. А. Міліція в Україні в період посилення тоталітарного режиму (1931–1941 рр.): історико-правове дослідження: монографія. Харків : Золота миля; Панов, 2020. 444 с.
6. Білик І. Меч Арея: роман. Київ: Видавництво «Український пріоритет», 2022. 440 с.
7. Блажівська О.Є. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях у період 1797-1991 рр. : автореф. дис. д-ра юрид. наук : 12.00.01, 12.00.03. ВР України, Ін-т законодавства ВР України. Київ, 2015. 40 с.
8. Бойко І. Місце і роль Конституції України 1710 р. в багатомітній історії національного державотворення. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XXVII звіт. наук.-практ. конф., 5-6 35 лют. 2021 р. : у 2-х ч. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Юрид. ф-т; голов. ред. В. М. Бурдін. Львів, 2021. Ч. 1. С. 39-46.
9. Бутирін Є.О. Земські дільничі начальники в державному механізмі Російської імперії в кінці XIX - на початку XX ст.: історико-правове дослідження (на матеріалах українських губерній) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Маріуп. держ. ун-т. Маріуполь, 2013. 20 с.
10. Вапнярчук Н.М., 2004. 192 с. 49. Стефанчук Р. Традиція безперервності української державності. *Право України*. 2021. №9. С. 12-21.
11. Винницький. М. Український Майдан, російська війна. Хроніка та аналіз Революції Гідності. Львів : Вид-во Старого Лева, 2021. 554 с
12. Горяга О. В., Остапенко Т. О. Загальнокримінальні засади дослідження системи законодавства про державні злочини на українських землях у післяреволюційний період. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 3. Дніпро, 2022, С. 12–16. URL: <http://apnl.dnu.in.ua/arkhiv?vd=115> URL: <http://www.lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv>

13. Єреґян А.Р. Поняття злочину та покарання в джерелах права Київської Русі (ІХ - ХІІ ст.): загальнотеоретичний аспект : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.01. А. Р. Єреґян; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини "Україна". Київ, 2014. 20 с.
14. Єфремова Н. Брест-Литовський мирний договір та його роль у правовому регулюванні положення військовополонених на території Української Народної Республіки. Scientific Collection «InterConf», (136): with the Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference «Scientific Paradigm in the Context of Technologies and Society Development» Date of the Conference: December 16–18, 2022. Venue: Geneva, Switzerland (corresponde e participation) P. 256–262. URL: <https://www.interconf.top/archive.html>
15. Єфремова Н.В., Корнієнко І. В., Горяга О. В. Порушення права людини на свободу наукової творчості в історичній науці УРСР 1920–1940-х років. Юридичний науковий електронний журнал, 2023. № 7., с. 530–535
16. Кононець Р.М. Організаційно-правові засади охорони тилу в умовах війни (за матеріалами Другої світової війни 1939 - 1945 рр.) : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.01. Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2013. 20 с.
17. Моряк-Протопопова Х. М. Галицьке намісництво: створення, структура і діяльність (1849 - 1918 рр.) : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2013. 20 с.
18. Остапенко Т.О., Горяга О.В. Загальнокримінальні засади дослідження системи законодавства про державні злочини на українських землях у післяреволюційний період. Актуальні проблеми Вітчизняної юриспруденції. 2022. № 3. С. 12–17.
19. Офіцинський Р. А. Історія УПА. Харків : Орбіта. 2021. 128 с
20. Панова І.Ю. Державний центр Української Народної Республіки в екзилі: історико-правове дослідження : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.01. НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. Київ, 2014. 20 с.
21. Серьогіна С. Г., Демиденко Г. Г. Про демократичні традиції вітчизняного державотворення. Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. будва та місц. самоврядування. Харків: Право, 2021. Вип. 41. С. 11-37.
22. Скоморовський В.Б. Створення і ліквідація СРСР: історико-правове дослідження : автореф. дис. д-ра юрид. наук : 12.00.01. Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини "Україна". Київ, 2015. 40 с.
23. Тищик Б. Перші європейські конституції України, Польщі, Франції (ХVІІІ ст.) та їх порівняльна характеристика. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали ХХVІІ звіт. наук.-практ. конф., 5-6 лют. 2021 р.: у 2-х ч. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Юрид. ф-т; голов. ред. В. М. Бурдін. Львів: Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2021. Ч. 1. С. 81-86.
24. Українська державність: історико-правові нариси / за заг. ред. В. А. Смолія. Київ: Юридичне видавництво «Право України», Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса, 2021. 976 с
25. Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657–1687) / Упоряд.: І. Бутич, В. Ринсевич, І. Тесленко; Ред. кол.: П. Сохань (голова), Г. Боряк, В. Брехуненко, І. Бутич (заст. голови), Я. Дашкевич, О. Купчинський, О. Маврін, Ю. Мицик, О. Музичук, О. Романів, В. Смолій, Ю. Шемшученко. Ін. укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; НТШ; Центральний державний історичний архів України. Київ; Львів, 2004. 1118 с.
26. Шершенькова В. А. Загальна характеристика кодифікації законодавства УРСР (50–80-ті рр. ХХ ст.). Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 6. С. 58–60. URL: http://lsej.org.ua/6_2023/11.pdf
27. Шершенькова В.А., Шершеньков В. С. Кримінальна відповідальність козаків за звичайним правом. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття. 2022. URL:<http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/18132>

28. Шигаль Д. А. Історія держави і права України : посібник для підготовки до іспиту. Навчальний посібник. Київ: Право. 2018. 252с.
29. Шигаль Д. А., Капліна В. А. Перший Курултай кримськотатарського народу 1917 року: історико-правовий аналіз. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Серія «Право». Вип. 52. Т. 1. С. 60-64

Інтернет-ресурси:

1. Держава і право. Збірник наукових праць. URL: www.nbu.gov.ua/portal/soc.../index.html
2. Історія держави і права України (Іванов В. М.) URL: <http://books.br.com.ua/themes/7/49>
3. Підручники та навчальні посібники. URL: http://thelaw.at.ua/load/juridichna_literatura/istorija_derzhavi_i_prava_zarubizhnikh_krajn/9
4. Історія держави і права України. У 2-х томах. Т.1 За редакцією докторів юридичних наук, професорів В. Я. Тація, А. Й. Рогожина, В. Д. Гончаренка. URL: <http://5fan.ru/wievjob.php?id=16049>
5. Іванов В. М. » Історія держави і права України: підручник. URL: <http://www.rulit.me/books/istoriya-derzhavi-i-prava-ukraini-pidruchnik-read-404489-348.html>
6. Історія держави і права України - Музиченко П.П. Бібліотека українських підручників. URL: http://libfree.com/171636405-pravoistoriya_derzhavi_i_prava_ukrayini_muzichenko_pp.html
7. Матеріали з навчального предмету "Історія держави і права". URL: <http://textbooks.net.ua/content/category/11/82/17/>
8. Історія держави і права України. Все для юриста. URL: <http://forlawyer.com.ua/lekcyi/storya-derzhavi-prava-ukrayini/>
9. Юрій Шилов. Український археолог, академік, дослідник країни Аратта. <https://www.youtube.com/@user-yy1kz3xu4s>
10. Канал ім. Т.Г.Шевченка. Автори Дмитро та Віктор Капранови. <https://www.youtube.com/@imgsh>